

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 78/14

Luksemburg, 5 czerwca 2014 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-117/13
Technische Universität Darmstadt / Eugen Ulmer KG

Zdaniem rzecznika generalnego Niila Jääskinena państwo członkowskie może zezwolić bibliotekom na dokonywanie, bez zgody podmiotów praw autorskich, cyfrowego zapisu posiadanych w swych zbiorach książek w celu udostępnienia ich na stanowiskach komputerowych w czytelnii

O ile dyrektywa o prawie autorskim nie pozwala państwom członkowskim na zezwolenie użytkownikom zachowywania na kluczu USB książek zapisanych przez bibliotekę w postaci cyfrowej, o tyle nie sprzeciwia się ona co do zasady drukowaniu książki jako kopii na użytek prywatny.

Na podstawie dyrektywy o prawie autorskim¹ państwa członkowskie przyznają twórcom wyłączne prawo zezwalania na zwielokrotnianie i publiczne udostępnianie ich utworów lub zakazania takiego zwielokrotniania i udostępniania. Niemniej jednak, dyrektywa umożliwia państwom członkowskim ustanowienie w stosunku do tego prawa określonych wyjątków i ograniczeń. Taka możliwość istnieje w szczególności w przypadku bibliotek², które w celu badań lub prywatnych studiów udostępniają użytkownikom znajdujące się w ich zbiorach utwory za pośrednictwem wyspecjalizowanych terminali³. W niniejszej sprawie Bundesgerichtshof (federalny sąd najwyższy Niemiec) zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości o wyjaśnienie zakresu tego uprawnienia, z którego skorzystały Niemcy.

Bundesgerichtshof musi rozstrzygnąć spór między uniwersytetem technicznym w Darmstadt (Technische Universität Darmstadt) a niemieckim wydawnictwem Eugen Ulmer KG⁴. Wydawnictwo stara się zapobiec dokonaniu przez uniwersytet cyfrowego zapisu znajdującej się w jego zbiorach bibliotecznych książki wydanej przez Eugen Ulmer⁵ oraz temu, by użytkownicy biblioteki mogli, korzystając ze stanowisk komputerowych zainstalowanych w czytelnii, drukować tę książkę lub zachować ją na kluczu USB, a następnie wynieść ewentualnie te zwielokrotnienia poza bibliotekę. Uniwersytet rzeczywiście dokonał cyfrowego zapisu spornej książki i zawarł ją w katalogu pozycji dostępnych na stanowiskach komputerowych⁶. Odrzucił on wysuniętą przez wydawnictwo propozycję zakupu i korzystania z wydanych przez nie podręczników w formie książek elektronicznych („E-books”).

¹ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167, s. 10).

² Tego rodzaju biblioteki nie są skierowane na osiągnięcie bezpośredniej lub pośredniej korzyści gospodarczej lub handlowej. Omawiana możliwość stosuje się pod tymi samymi warunkami do instytucji edukacyjnych, muzeów i archiwów.

³ W przypadku „korzystania poprzez udostępnienie lub podanie do wiadomości, w celu badań i prywatnych studiów, indywidualnym postronnym osobom [...] dzieł lub innych przedmiotów objętych ochroną, które nie podlegają zasadom zakupu lub licencji, znajdujących się w zbiorach instytucji [...], przy użyciu wyposażonych terminali w pomieszczeniach wymienionych instytucji” (art. 5 ust. 3 lit. n) dyrektywy).

⁴ Spór ten ma charakter „pilotażowy”. Uniwersytet jest popierany przez Deutscher Bibliotheksverband e.V. (niemiecki związek bibliotek) oraz przez Europejskie Biuro Stowarzyszeń Bibliotekarskich, Informacyjnych i Dokumentacyjnych (EBLIDA). Wydawnictwo jest popierane przez Börsenverein des deutschen Buchhandels (niemiecki związek handlu książkami). Wskazuje to, zdaniem rzecznika generalnego, na znaczenie, jakie niniejsza sprawa ma dla bibliotek, twórców i wydawnictw (w szczególności wydawnictw naukowych).

⁵ Chodzi tu o podręcznik Winfrieda Schulzega zatytułowany „Einführung in die neuere Geschichte” (wprowadzenie do historii współczesnej).

⁶ Stanowiska te nie pozwalają na jednoczesne korzystanie z większej liczby egzemplarzy danej książki niż te dostępne w zbiorach bibliotecznych.

W przedłożonej dzisiaj opinii rzecznik generalny Niilo Jääskinen stwierdził przede wszystkim, że nawet jeżeli podmiot praw autorskich proponuje bibliotece zawarcie na odpowiednich warunkach umowy licencyjnej na używanie swojego utworu, biblioteka może powołać się na wyjątek przewidziany na rzecz wyspecjalizowanych terminali⁷. W ocenie N. Jääskinena biblioteka nie może powoływać się na ten wyjątek jedynie wówczas, gdy taka umowa została już zawarta.

Następnie rzecznik generalny zaznaczył, że **dyrektywa nie sprzeciwia się temu, by państwa członkowskie przyznały bibliotekom prawo do dokonywania cyfrowego zapisu utworów zawartych w ich zbiorach, jeżeli wymaga tego ich publiczne udostępnienie za pośrednictwem wyspecjalizowanych terminali**. Może być tak w przypadku, gdy należy chronić oryginały utworów, które jako wciąż chronione prawem autorskim, są **dawne, niewytrzymałe lub rzadkie**. Może też tak być wówczas, gdy z danym utworem zapoznaje się znaczna liczba studentów, a jego kopiowanie może prowadzić do nadmiernego zużycia książki.

N. Jääskinen wyjaśnił jednak, że **dyrektywa pozwala nie na całościowy cyfrowy zapis zbiorów, a jedynie na dokonanie cyfrowego zapisu poszczególnych utworów**. W szczególności od możliwości korzystania z wyspecjalizowanych terminali należy odstąpić wtedy, gdy takie korzystanie ma na celu uniknięcie zakupu wystarczającej liczby fizycznych egzemplarzy danego utworu.

Wreszcie N. Jääskinen podkreślił, że **dyrektywa nie pozwala użytkownikom wyspecjalizowanych terminali na zachowywanie udostępnionych im utworów na kluczu USB**. Wskazał on w szczególności, że wyjątek przewidziany na rzecz wyspecjalizowanych terminali stanowi co do zasady wyjątek od przysługującego podmiotowi praw autorskich wyłącznego prawa udostępniania utworu. Zdaniem rzecznika generalnego, pojęcie udostępniania wyłącza z ram tego wyjątku możliwość zachowania utworu na kluczu USB, ponieważ chodzi tu nie o jego udostępnienie przez bibliotekę, ale o stworzenie przez użytkownika nowej cyfrowej kopii na użytek prywatny. Ponadto takie zwielokrotnienie nie jest konieczne dla zachowania skuteczności wyjątku, nawet jeżeli byłoby to użyteczne dla użytkownika. Co więcej, omawiany wyjątek nie może obejmować aktów, za pomocą których biblioteka udostępnia użytkownikowi cyfrową kopię utworu po to, by ten ostatni mógł następnie dokonać zwielokrotnienia i zachować je na kluczu USB.

Jakkolwiek rzecznik generalny stwierdził, że wyjątek przewidziany na rzecz wyspecjalizowanych terminali nie obejmuje również wydrukowania utworu w wersji papierowej, zauważył on jednakże, że **wydrukowanie utworu dostępnego w wyspecjalizowanym terminalu może mieścić się w zakresie innych wyjątków ustanowionych dyrektywą, zwłaszcza w zakresie wyjątku dotyczącego kopii na użytek prywatny**. W tym względzie rzecznik generalny nie widzi żadnej różnicy między fotokopiowaniem stron utworu fizycznie obecnego w zasobach biblioteki a wydrukowaniem stron jego cyfrowej kopii. Istniejące w przypadku kopii cyfrowych niebezpieczeństwo niezgodnego z prawem rozpowszechniania na większą skalę nie istnieje w przypadku wydruku na papierze.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

⁷ Innymi słowy taka oferta nie oznacza, że dany utwór należy uznać za podlegający zasadom zakupu i licencji w rozumieniu przepisu dyrektywy przytoczonego w przypisie 3.